

Position Paper WIA 35-minners

Op donderdag 1 juli spreekt u met elkaar en betrokkenen over de WIA 35-minners. In de Stichting van de Arbeid en in de SER is de afgelopen twee jaar ook meermaals stilgestaan bij dit onderwerp. Dit heeft geresulteerd een advies van de Stichting van de Arbeid met tien aanbevelingen voor de WIA, waaronder aanbevelingen gericht op 35-minners, en een passage in het onlangs uitgebracht SER MLT-advies. Graag zetten de sociale partners, bestaande uit FNV, CNV, VCP en VNO-NCW en MKB-Nederland uiteen wat er nodig is op dit onderwerp.

Advies Stichting van de Arbeid

De Stichting van de Arbeid heeft in haar onderzoek naar de WIA zowel de literatuur bestudeerd en besproken als gesprekken met deskundigen gevoerd en praktijkervaringen in een dialoogbijeenkomst opgehaald. De Stichting constateert dat de WIA op onderdelen niet (meer) uitwerkt zoals destijds in het SER-advies beoogd was. Bij de invoering van de WIA ging de Stichting van de Arbeid ervan uit dat de groep 35-minners in dienst kon blijven of komen, zodat deze mensen geen arbeidsongeschiktheidsuitkering nodig zouden hebben. In de praktijk is vanaf de invoering ongeveer de helft van de 35-minners aan het werk geweest¹, vooral de werknemers die in dienst waren en relatief minder de mensen die geen werkgever meer hadden toen ze bij de WIA poort kwamen. Ten onrechte is er destijds van uitgegaan dat 35-minners slechts lichte arbeidsbeperkingen zouden hebben, terwijl door de systematiek van verlies aan verdien capaciteit hieronder ook 35-minners zijn begrepen met substantiële of zelfs zware arbeidsbeperkingen. Het verlies aan arbeidsproductiviteit en inzetbaarheid van de werknemer blijkt voor individuele werkgevers vaak een te grote last te zijn, waardoor deze werknemers veelal werkloos worden en blijven, en structureel op een bijstandsuitkering zijn aangewezen.

Daarbij zijn de ketenbenadering en gezamenlijke verantwoordelijkheid te vaak 'een wijzen naar elkaar' (of tegenover elkaar staan) geworden; de arbeidsdeelname van 35-minners is om verschillende redenen te laag en de WGA is te vaak een voorportaal om later alsnog in de IVA te komen. Werkgevers ervaren de lasten en verantwoordelijkheden als hoog en werknemers vinden de beoordeling van de mate van arbeidsongeschiktheid vaak te theoretisch en daardoor niet passend bij hun persoonlijke situatie. Ook de ILO heeft zich (2011) kritisch uitgelaten over de ondergrens van 35% arbeidsongeschiktheid in de WIA in relatie tot Conventie 121. Positief is dat de instroom in de arbeidsongeschiktheidsverzekering gedaald is en de arbeidsdeelname omhoog is gegaan. Dat is ook (grotendeels) het gevolg van de Wet verbetering Poortwachter.

Verlaging van de toegang tot de WIA-uitkering heeft binnen het huidige stelsel voordelen. Voor een deel van de 35-minners wordt een inkomensvangnet gecreëerd. Deze uitkering is weliswaar laag (minimaal percentage minimumloon) indien er niet wordt gewerkt, maar bevat een positieve prikkel om minimaal 50% van de restverdien capaciteit te benutten. Bij enkel een lage vervolguitkering bestaat er mogelijk recht op een aanvullende toeslag. Daarnaast kunnen de 35-minners die niet onder de WGA vallen, gebruik maken van de WGA-dienstverlening, ook na afloop van de WW-uitkering. Verlaging van de toegang tot de WIA-uitkering heeft als nadeel dat het per saldo tot een iets lagere arbeidsdeelname leidt en hogere uitgaven voor de overheid tot gevolg heeft. Daarom is het belangrijk dat er structurele aandacht blijft voor de arbeidsparticipatie van deze groep. De Stichting van de Arbeid heeft in juni

¹ Daarbij is de definitie van werk minimaal één maand werken in een kalenderjaar.

2020 een advies met 10 aanbevelingen aan minister Koolmees van SZW overhandigd om de arbeidsparticipatie van WIA-gerechtigden te verhogen.

In dat licht heeft de Stichting van de Arbeid geadviseerd 35-minners toegang te geven tot de WGA-dienstverlening. Bij de dienstverlening wordt dan rekening gehouden met de medische beperkingen. Deze groep is immers twee jaar ziek geweest en een deel heeft substantiële arbeidsbeperkingen. Ook werkgevers die werknemers uit deze groep in dienst willen nemen moeten gebruik kunnen maken van het instrumentarium aan ondersteunende voorzieningen dat voor de groep WGA'ers beschikbaar is. Daarbij vraagt de Stichting van de Arbeid aandacht voor een warme overdracht van 35-minners bij UWV en eventueel naar gemeenten. De toegang tot de WGA-dienstverlening zou daarbij door moeten lopen, ook na het eindigen van een eventuele WW-uitkering. Ook speelt scholing een belangrijke rol om de arbeidsmarktkansen van 35-minners te verbeteren. Laagopgeleiden zijn oververtegenwoordigd in de categorie 35-min. De groep 35-min die het minst aan het werk is betreft de 35-minners zonder startkwalificatie.

MLT-advies SER

Het voorstellen van een daadwerkelijke verlaging van de ondergrens van de WIA viel buiten het kader van het advies van de Stichting van de Arbeid, maar in het recent verschenen ontwerpadvies sociaaleconomisch beleid 2021-2025, uitgebracht door de SER, is er expliciet aandacht voor de 35-minners. De SER schrijft:

“Op twee punten geven sociale partners in dit MLT-advies een nadere meer concrete invulling van de WIA-aanbevelingen, te weten de WIA-drempelverlaging en de wijze van vaststelling van arbeidsongeschiktheid.

Er zijn arbeidsongeschikte werknemers die én geen werk én geen arbeidsongeschiktheidsuitkering hebben omdat zij minder dan 35 procent inkomen verliezen. Ook de ILO heeft in 2011 al geoordeeld dat de ondergrens van 35 procent op gespannen voet staat met het ILO-verdrag 121, omdat die ondergrens te hoog was. Om de positie van deze 35-minners te verbeteren wordt daarom een drempelverlaging doorgevoerd van 35 naar 15 procent, zijnde het niveau onder de ‘oude’ WAO.

Financiering van de WGA via de werkgeverspremie (Werkhervattingskas) wordt verkort van 10 naar 5 jaar.

De Raad vindt het wenselijk dat het arbeidsongeschiktheidspercentage wordt vastgesteld op basis van een realistische toets: er wordt reëel gekeken naar functies die voor de werkende uitvoerbaar zijn in plaats van naar theoretische mogelijkheden die in de praktijk niet blijken te bestaan.”

Tot slot

De afgelopen jaren hebben sociale partners regelmatig met elkaar gesproken over de WIA in het algemeen en de 35-minners in het bijzonder. Dat heeft geleid tot weloverwogen adviezen. We vragen aan u deze adviezen met voortvarendheid om te zetten in beleid en concrete maatregelen.